

Crònica

El gran fisiòleg Emile GLEY—com l'estadista POINCARÉ—era dels Vosgos. Nasqué a Epinal el dia 14 de gener de 1857. A Epinal estudià les primeres lletres. De bell antuvi, fou un bon estudiant. Així ho diu—si més no—el fet d'haver obtingut la màxima qualificació en *concurs general*, honor reservada en els liceus francesos als millors alumnes.

En 1875 començà els estudis de medicina a la Universitat de Montpeller en un ambient amarat de les idees vitalistes i neovitalistes més exaltades. Cal fer remarcar aquest fet per tal d'atorgar a l'estudiant GLEY tot el mèrit que li correspon pel fet d'haver sabut conservar-se en la seva integritat de convençut experimentalista fins a la fi dels seus estudis oficials.

En 1878, a Nancy, mentre continuava els seus estudis de Medicina, obtingué el títol de llicenciat de lletres i passà tot seguit a ocupar un lloc al laboratori de Fisiologia d'aquella Universitat com ajudant del professor BAUNIS.

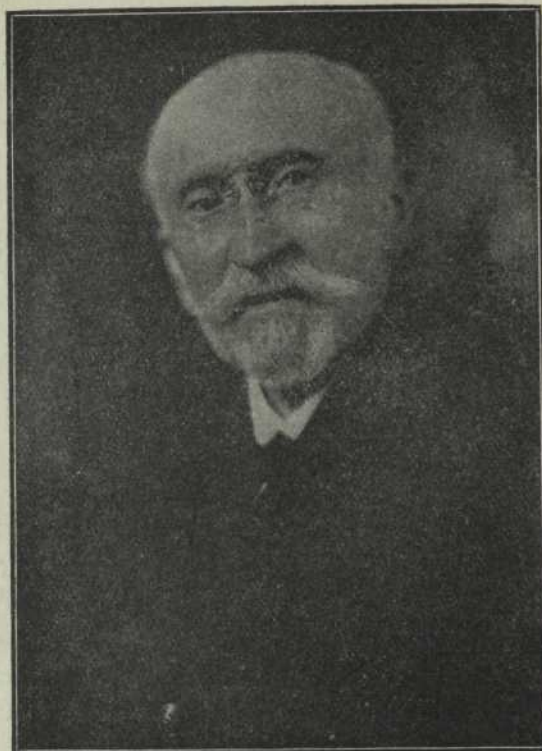
Feia un any de la mort de Claude BERNARD quan GLEY (1880) es traslladà a París i entrà al Laboratori del Professor MAREY, al "Collège de France". Tres anys després passà a la Facultat de Medicina amb el càrrec de cap de treballs pràctics, lloc que ocupà amb unànime elogi del claustre des de 1883 a 1889.

En 1886 fou nomenat director del laboratori clínic de l'Hôtel Dieu, annex a la càtedra que avui posseeix el professor CARNOT.

En 1889 assolí l'auxiliaria o agrègació de la Facultat de París i en 1893 hi esdevingué assistent numerari del Museu d'Història Natural, corresponent a la càtedra de Fisiologia general del Prof. GREHANT, deixeble directe de Claude BERNARD.

Gairebé al mateix temps, GLEY ocupà el secretariat dels famosos Arxius de Fisiologia fundats per BROWN-SÉQUARD i s'hi mantingé fins a 1898, data en la qual s'interrompé definitivament la publicació. En la redacció d'aquella revista, GLEY fou el braç dret d'aquell gran precursor de la moderna Endocrinologia.

Seguint cronològicament la vida acadèmica de GLEY, cal consignar que fou secretari general de la Societat de Biologia; que, en 1908, fou nomenat

El Prof. Emile GLEY (1857-1930)

professor de Biologia General al Col·legi de França; que en 1903 ingressà a l'Acadèmia de Medicina i que, en 1925, ocupà la presidència d'aquesta alta institució científica.

Sis vegades consecutives ha estat llorejat per l'Acadèmia de Ciències, una amb el premi LASAZE i, ara, poc abans de morir, ha guanyat el premi Osiris, de cent mil francs.

L'obra científica de GLEY es caracteritza per *la seva bella unitat*, com ha dit perfectament Camil SOULA. Aquesta bella unitat i, també, la successió ininterrompuda durant tota la seva vida, foren els arguments centrals que impel·liren els seus admiradors a presentar la seva candidatura per al premi Nobel.

De la llarga llista que formen els títols dels seus treballs d'investigació publicats en revistes diferents mereixen especial record els següents: La diferenciació de les funcions tiroïdiana i paratiroidiana i els primers assaigs d'opoteràpia amb extrems de tiroïdes. Els estudis sobre la ictiotoxina i els efectes hematològics del sèrum d'anguila, punt de partida per a la reacció

de BORDET i l'estudi de la desviació del complement. Els estudis sobre l'acció dels alcaloides i de les peptones sobre la secreció pancreàtica i sobre les secrecions en general. La relació entre el iode hemàtic i la secreció tiroidea. Els treballs sobre limfàtics i vaso-motors. La correcció de la hiperglucèmia pancreàtica pels extrems pancreàtics, treball datat en 1900 i, per tant, anterior al descobriment de la insulina. La relació entre els nervis esplàgnics i les càpsules suprarenals. El paper de l'anedralina suprarenal i el valor de les adrenalinèmies experimentals. L'acció del ion Ca damunt del simpàtic i del parasimpàtic. El funcionalisme específic de les cèl·lules de la glàndula intersticial i la interpretació de les característiques sexuals secundàries. El concepte d'harmozones.

Alguns d'aquests treballs han estat duts a terme amb la col·laboració de deixebles i ajudants entre els quals caldria citar els noms de CAMUS, PÉZARD, QUINQUAUD, BOUCKAERT, el seu fill Pierre i altres.

Aquests darrers anys, davant l'espectacle verament atabalador que ofereix la riuada bibliogràfica que aflueix de totes bandes a la taula del fisiòleg i del metge, el professor GLEY havia donat el crit d'alerta reclamant una crítica severa per tal d'evitar el perill de conferir categoria científica a simples fantasies de més de quatre pseudoexperimentadors. Aquest treball de revisió l'havia començat GLEY en el capítol de l'Endocrinologia, on ja semblava que el metge concedia igualtat de tracte a secrecions internes veritables (p. e. la de la tiroides) i a extrems d'òrgans no glandulars com els músculs i el cervell.

Aquesta manera de pensar de GLEY motivà la redacció d'aquell seu magnífic volumet *Les Sécrétions Internes*, publicat en 1914 i ampliat i glosat en 1921 en les famoses *Quatre lliçons sobre les secrecions internes*, donades a la Societat de Biologia de Barcelona i que tant d'enrenou provocaren entre els fisiòlegs de tot el món.

Com a professor, la influència de GLEY ha estat considerable tant si hom la mesura per la qualitat com per la quantitat dels seus deixebles. De pocs homes de ciència pot dir-se, com de GLEY, que han format escola. Heus ací uns quants noms que no podran recordar-se mai més sense anar associats al del mestre: el professor LAPICQUE, el seu primer preparador; PACHON, de Burdeus, cèlebre pels seus estudis sobre la mesuració de la pressió arterial; LAMBERT, de Nancy; L. CAMUS, un dels seus més antics addictes col·laboradors; E. BARDIER, de Tolosa de Llenguadoc; LANGLOIS, autor de treballs interessantíssims sobre l'apnea adrenalínica i sobre la fisiologia del moviment; Miguel OSSORIO D'ALMEYDA, de Rio de Janeiro, autor d'interessants estudis sobre el pneumogàstric i sobre la secreció interna del ronyó; PÉZARD, universalment conegut pels seus estudis sobre la secreció interna

del testicle i de l'ovari; Eusebio ADOLFO HERNÁNDEZ, de l'Havana, autor d'interessants estudis sobre la testa isolada; Alfred QUINQUAUD, el braç dret del mestre durant aquests darrers anys; Pierre GLEY, ja famós pels seus treballs sobre la foliculina, i CHEYMOL, l'apotecari i químic que darrerament li feia de preparador.

El professor GLEY era un escriptor científic dotat d'un excel·lent estil i d'una gran facilitat expositiva. El seu voluminós tractat de Fisiologia humana ha estat moltes vegades reimprès i traduït. Entre les traduccions cal citar, especialment, la del Professor J. M.ª BELLIDO a la llengua espanyola, que és el text obligat a la majoria de Càtedres de Fisiologia d'Espanya i dels països hispano-americans.

Aquesta facilitat expositiva l'havia consagrat com orador de gran fluïdesa verbal i d'extraordinàries dotes d'atracció. Per això, el seu nom era reclamat d'ací i d'allà per a donar conferències sobre els més diversos temes de Fisiologia. En pocs anys, havia ocupat la tribuna de càtedres i de societats científiques a Barcelona, Brusselles, Lieja, Ginebra, Berna, Gènova, Milà, Madrid, Rio de Janeiro, Sofia, Havana, Mèxic, etc., etc.

Els seus discursos oficials als Congressos i a les jornades mèdiques constituïen notes rellevants. Cal recordar, entre altres, els de Tolosa (1924), Stockholm (1926) i Boston (1929).

En 1924 fou un dels intel·lectuals francesos que aportà major entusiasme el gest de simpatia que el *Rapprochement Universitaire* desplegà a favor dels 150 professors de la Universitat Nova de Barcelona que acabaven d'ésser destituïts pel govern de la Dictadura.

Des de les planes de CIENCIA dediquem al gran fisiòleg traspassat un record ben amarat d'afecte i declarem públicament la nostra gratitud envers els qui com ell tingueren aleshores una mostra d'adhesió per a nosaltres.

LEANDRE CERVERA

L'Observatori de l'Ebre : El diumenge, 26 d'octubre proppassat, l'Observatori de l'Ebre celebrà solemniament el XXV aniversari de la seva fundació, car la inscripció oficial d'aquest Observatori als annals de la ciència astronòmica pot dir-se que arrenca de l'eclipsi total de Sol de l'any 1905.

Per a commemorar tan faust esdeveniment, aquest Centre científic invità les autoritats locals i regionals, gran nombre d'Institucions científiques i culturals, els seus protectors i amics. Tots els invitats respongueren amb el major entusiasme a l'esmentada invitació, adherint-se uns a les festes i prometent altres llur assistència, fins al punt de fer-se necessari organitzar un tren especial que, sortint de Barcelona, facilités l'anada a l'Observatori, deixant un bon marge de temps per a participar còmodament a tots els actes.

Les ciutats de Tortosa i Roquetes prengueren part, unànimement, a les festes organitzades per l'Observatori, acudint en massa a l'estació a rebre les autoritats i altres concurrents del tren especial, endomassant les façanes de les cases per on havia de passar la comitiva i sollicitant targes d'entrada al recinte de l'Observatori en nombre tan crescut que es féu impossible d'atendre totes les peticions.

Entre els molts habitants de Tortosa i Roquetes que, en una o altra forma, s'associaren a les festes, cal esmentar, en primer terme, el Sr. Bisbe de la Diòcesi, Dr. D. Fèlix Bilbao; el Capítol Catedral amb el seu Degà i Vicari General, el Dr. Antoni Martínez; els Ajuntaments de Tortosa i Roquetes amb llurs respectius batlles, senyors Franquet i Hierro; els Jutges municipals de les esmentades poblacions, senyors Bau i Vidal; els Diputats provincials per Tortosa, Srs. Canivell i Camós; el Jutge de primera instància, Sr. Vilches; el Delegat regi de l'Institut, Sr. Mateu; el Comandant militar de la plaça, Sr. Valbuena; el President de l'Ateneu, Sr. Martí; el President de la Premsa associada, Sr. Mestres Noè; els Directores de tots els Bancs de la localitat, el batalló d'exploradors dirigits pel capità Sr. Losada, etc., etc.

Entre els distingits concurrents vinguts de fora, cal remarcar el Capità general de Catalunya, l'Infant D. Carles, qui portava la representació del Rei; els governadors civils de Tarragona i Girona; el vice-president de la Diputació de Barcelona, senyor de Riba, amb el Cap de ceremonial Sr. Rubí; el tinent d'alcalde Sr. Coll i Rodés, en representació del comte de Güell; el vicedirector de la Universitat, Dr. Alcobé; el president de l'Acadèmia de Ciències, marquès de Camps; el meteoròleg Sr. Febrer, en representació del Servei Meteorològic de Catalunya; el general García Fuente, en representació del governador militar de Tarragona; el Comandant de Marina, Sr. Romero; el Rvt. Dr. D. Vicens Serra, Vicari general d'Eivissa, en representació de la "Societat Astronòmica d'Espanya i Amèrica"; el Dr. Torroja, Secretari de l'Acadèmia de Ciències de Barcelona, en representació de la Societat Astronòmica de França; el Director de l'Observatori Meteorològic de Sant Julià de Vilatorrada (Vic), P. Manuel Cazador, S. F.; el fundador i primer Director de l'Observatori de l'Ebre, P. Ricard Cirera, S. J., qui portava la representació de la Reial Societat Geogràfica; l'actual Provincial de la Companyia de Jesús, Rvt. P. Josep M.ª Murall; els ex-Provincials de la mateixa Companyia PP. Iñesta, Lloberola i Guim; el Dr. Aleu, en representació del Seminari de Barcelona; el Sr. Casadès, president accidental del Centre Excursionista de Catalunya; el Sr. Miracle, president de l'Ateneu de Tarragona; un nodrit grup de congregants i alumnes del Col·legi del Sagrat Cor de Barcelona; el marquès de Müller, el baró d'Abella, el majordom de Palau, Sr. De León, i D. Ricard Ländlerer per la família Ländlerer.

Les adhesions a l'acte foren extraordinàriament nombroses; no les detallem per no allargar aquesta relació.

Els actes començaren a les 11'25 del matí amb l'arribada d'un tren especial, que portava gran part dels invitats. Organitzada la comitiva, aquesta es dirigí immediatament a la Catedral, per tal d'oïr la Missa que es celebrà a l'altar de la Mare de Déu de la Cinta, Patrona de Tortosa; una vegada acabada la Missa i visitada detingudament la Catedral per a admirar les seves belleses artístiques, es traslladaren els invitats a l'Ateneu, en el saló de festes del qual tingué lloc el banquet de 150 coberts que l'Observatori oferí a les autoritats, benefactors i amics. Al moment dels postres pronunciaren breus paraules d'oferiment el P. Rodés i d'agraïment l'Infant D. Carles.

El nou Pavelló Landerer de l'Observatori de l'Ebre

Després del banquet, els invitats, part amb auto i part amb tren per la nova línia de Valdezafan, es traslladaren a l'Observatori, on es féu la inauguració del nou Pavelló Landerer, construït amb els béns llegats a l'Observatori per aquest home de ciència, i destinat a biblioteca, arxiu i museu astrofísic. Beneí l'edifici el Sr. Bisbe de Tortosa, qui portava la representació del Cardenal Arquebisbe de Tarragona; un entusiasta parlament del Dr. Bilbao coronà el religiós acte.

Tot seguit, davant mateix del nou Pavelló, el P. Ricard Cirera, Fundador i primer Director de l'Observatori, parlà breument a la multitud allí aplegada, recordant els temps en què planejava la fundació d'aquest Centre científic i les dificultats que precediren a l'execució. Explicà com la idea de fundar un Observatori li havia nascut trobant-se a Manila pels anys 1890 a 1894, regentant la Secció magnètica d'aquell Observatori, en tractar d'establir la relació entre els fenòmens de magnetisme terrestre i les perturbacions solars. A continuació, conta com es traslladà a l'estranger portant un vast pla, que si als primers moments pogué semblar impossible d'executar i, a judici del Provincial de l'Ordre, d'extraordinàries proporcions, amb l'ajuda de Déu i el zel de tots els que l'assistiren en l'empresa, pogué, per fi, sortir triomfant i deixar muntada i en funcions, l'any 1905, aquesta organització científica, on s'estudia el Sol i els fenòmens reflexos de la Terra. Féu esment, en particular, de l'ajuda econòmica que li proporcionà D. Pere Gil Moreno de Mora, i dels atinats consells de l'eminent astrònom i geòleg D. Josep J. Landerer, per als quals demanà a tots els presents un pietós record en sufragi de llurs ànimes, i acabà dient: "La mateixa naturalesa oferí en el tossal on es troba l'Observatori, un lloc força adequat per a laboratori dels fenòmens còsmics, i a la vall de l'Ebre una hospitalitat carinyosa, rivalitzant Tortosa i Roquetes amb atencions vers el nou Centre científic."

Seguidament parlà el P. Rodés, actual Director de l'Observatori, el qual començà el seu discurs, dedicat a estudiar la vida i desenrotllament d'aquesta Institució, al·ludint l'eclipsi total de Sol de l'any 1905, amb ocasió del qual fou inaugurat oficialment l'Observatori, car privadament ho havia estat el 8 de setembre de 1904. Afegí que, present aleshores a aquell acte, no podia oblidar l'optimisme del seu fundador, qui vencé les dificultats confiant amb l'auxili de la divina Providència, i l'ajut oficial i de no poques persones benefactores, fins arribar a l'estat actual amb l'erecció d'un nou Pavelló, dedicat a Lànderer, gran cooperador durant la seva vida en la fundació de l'Observatori i, també, a l'hora de la seva mort amb el llegat dels seus béns que deixà a aquest Centre.

Féu veure el P. RODÉS com els consells d'aquest home de ciència i la intuïció del Fundador donaren a l'Observatori un caràcter astrofísic o de física-còsmica, és a dir, consagrat a estudiar la naturalesa i mútues relacions dels diversos fenòmens còsmics entre ells; d'on passà a l'estudi particular de la dependència entre els fenòmens solars i els terrestres, concretat en les tres Seccions d'*Heliofísica*, *Electro-meteorologia* i *Geofísica*, amb la seva triple instal·lació de corrents tellúrics, magnetisme terrestre i sismologia, que compta, entre altres aparells, amb un potent sismògraf de 1500 quilos de massa pendular.

A continuació, exposà el procés que segueix l'influx del Sol sobre la nostra atmosfera i a l'interior de la Terra, qüestions que també passaren a ésser, més tard, objecte dels treballs d'altres Observatoris astrofísics, com el de Mont Wilson (EE. UU.), que també té muntats en els seus pavellons magnetògrafs i sismògrafs, per tal d'estudiar les pertorbacions magnètiques i els terratrèmols.

Com a demostració de la bona acollida que en el món científic han tingut els treballs de l'Observatori de l'Ebre, adduí el P. RODÉS un llarg catàleg d'acreditades revistes estrangeres que han obert llurs planes a les elocubracions del personal de l'Observatori, i una respectable llista de savis de tots els països que han visitat aquest Centre i deixat llur signatura a l'àlbum d'honor. I pel que fa a la comunicació epistolar, assegurarà no haver-hi figura de relleu en el camp de l'Astronomia i de l'Astrofísica moderna, del qual no es conservin cartes originals a l'arxiu de l'Observatori, adés demanant dades i publicacions, adés sol·licitant cooperació en recerques de caràcter internacional, adés enviant sinceres i entusiastes enhorabones per la labor científica desenrotllada en aquest Establiment.

Finí el P. RODÉS el seu discurs agraïnt a tots llur interès, cooperació i ajuda per tal de portar endavant l'obra començada ja fa 25 anys.

Després del P. RODÉS parlaren, encara, el marquès de CAMPS per la Reial Acadèmia de Ciències i Arts de Barcelona i el Dr. ALCOBÉ en nom de la Universitat, adherint-se els dos, amb paraules d'entusiasme, a les festes commemoratives de la fundació de l'Observatori.

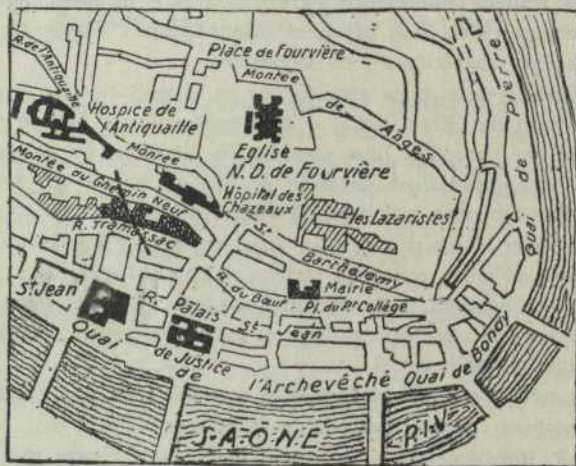
A continuació, foren visitades detingudament pels invitats les dependències d'aquest Centre científic, desfilant tots pel davant dels telescopis amb l'objecte de contemplar la Lluna que aleshores es trobava en molt bones condicions.

A les sis de la tarda es serví un te als invitats en dues diferents dependències de l'Observatori, i a dos quarts de set, essent ja fosc, es dirigiren tots pel camí que condueix al peu del tossal, per on passa la nova línia de Valdezafan, per a prendre el tren especial que els havia de conduir a Tarragona i Barcelona. Aquest camí es trobava, en aquells moments, fantàsticament il·luminat amb llums de bengala de diferents co-

lors, mentre des de dalt de l'Observatori es tiraven nombrosos fuets que simulaven una pluja d'estels amb cua.—J. PUIG, S. J.

Distinció al doctor El ministre del Treball ha concedit la medalla de plata de primera classe a l'eminent químic i enginyer de mines D. Enrique HAUSER. Poques distincions han estat més inerescudes, tota vegada que el senyor HAUSER és el tipus del treballador infadigable, com ho proven els resultats que ha obtingut com a investigador, com a professor i com a enginyer

La catàstrofe de Lyon : En la nit del 12 al 13 de novembre darrer, una catàstrofe ha portat el dol a la ciutat de Lyon. Almenys dos esfondraments successius sobre més de 400 metres de llarg i 200 d'ample, es produïren a mig-flanc del tossal de Fourvières, al cim del qual havia estat construïda l'església del mateix nom. Aquest tossal, les vessants del qual descendeixen vers el Saone, obliga el riu a formar un gran colze, com una gran argolla, sobre les vores de la qual es troben tota una sèrie de molls i, també, el Palau de Justícia i la Cate-

Plànol del lloc dels esfondraments

dral Saint Jean. Els esfondraments s'han produït en el pendent del tossal que puja de la Catedral Saint Jean a l'Hospital dels Chazeaux, en els carrers Tramassac i del camí nou. En realitat, es tracta d'ensulciades de terreny que han tingut lloc dues vegades successives, pròximes l'una de l'altra, les quals han enfonzat les cases, com en un terratrèmol, enterrant habitants i salvadors sota els munts d'enderrocs. El plorat professor de Geologia de la Facultat de Ciències de Lyon, Sr. Charles DEPERET, havia fet, fa alguns anys, un estudi geològic aprofundit d'aquesta regió i havia establert que la major part dels tossals dels voltants eren formats d'alluvions glacials.

Un antic morèn, molt important, format de margues, d'arenes sense consistència, d'argiles, en fi de terrenys mòbils i mal fixats, com tan sovint es troben en els terrenys d'origen glaciari, s'estenia sota Nostra Dona de Fouvières, recobert per terrenys moderns sense gran consistència.

És probable que a causa de l'aportació considerable de les aigües de pluja, excepcionalment abundants en aquesta època, les argiles glaciars del subsòl s'hagin assaonats d'aigua i que, esdevingudes plàstiques, hagin donat lloc a moviments en les capes sotjacentes, formades d'arenes i de margues, empapades, també, d'aigua i, per tant, s'han produït eslliviaments que han provocat el desplaçament de tota una massa important de terreny que ha arrossegat amb ella, les cases que s'hi apoiaven.

El descarrilament que s'ha produït, igualment a França, prop de Nantes el 22 de novembre darrer, sembla ésser degut, també, a un fenomen geològic. L'abundància de les pluges ha determinat modificacions en un tossal format d'elements mòbils, els quals s'han eslliviats sobre la via fèrria, fent descarrilar el ràpid París-Saint Nazaire.

Hom mai no cridarà prou l'atenció dels constructors sobre tots aquests fenòmens geològics que vénen, en certs moments, a recordar brutalment llur importància als enginyers i arquitectes, massa sovint inclinats a oblidar-los.

Les obres projectades en els terrenys glaciars, sobretot, han d'ésser sempre objecte d'una atenció vigilant dels subsòl destinat a suportar-les.—M. CH.

La indústria de les matèries colorants : a Anglaterra :

Com és sabut, aquesta branca de la indústria britànica deu, en gran part, el seu descapdellament actual al "Dyestuffs Act" que vingué a instaurar, per un període de deu anys, unes regles protectores de la indústria dels colorants al Regne Unit. El fi de la vigència de la llei esmentada s'escau el 15 d'aquest mes; la qual cosa provocà una revisió dels seus efectes per tal de veure si calia o no recórrer a la seva pròrroga. Amb aquest objecte, el govern britànic encarregà al Comitè per al desenvolupament de les matèries colorants, la redacció d'un report que li servís de fonament per a les decisions que havia de prendre en relació al "Dyestuffs Act". L'esmentat Comitè, integrat per fabricants i consumidors, ha arribat a establir un report ¹ que conté un gran nombre d'informacions interessants sobre el desenvolupament de la indústria en el transcurs dels deu anys darrers, no solament a Anglaterra, sinó, també, a l'estranger.

El report del Comitè no ha proposat al Govern la simple prolongació de l'Act, per tal com els consumidors no autoritzaren la formulació d'aquesta demanda; però el document argumenta la necessitat d'atorgar a la qüestió dels colorants, encara, una seriosa consideració, ço que fa que l'Act no pugui ésser completament abandonada, per tal com la seva obra no està del tot acompanyada; el Comitè assenyala la conveniència que el Govern, els consumidors i els fabricants s'entenguin per a trobar una nova forma d'ajuda per a la indústria, tot i no perdent de vista la necessitat de

¹ Hom pot procurar-se'l a la H. M. S. O. Adastral House, Kingsway, London, W. C. 2.

sostenir-la i les dificultats amb què han hagut de lluitar els consumidors en el transcurs d'aquests deu anys darrers.

L'opinió tancada dels consumidors del Lancashire i del Yorkshire ha prevalgut, però, i la "Dyestuffs Act" ha estat revocada a partir del dia 15 d'aquest mes.

Aquesta decisió ha provocat un descontent intens contra el Govern treballista en els medis de la indústria química, els dirigents de la qual l'ataquen durament, puix hom tem, i no sense fonament, la inundació del mercat britànic pels productes alemanys, amb greu perjudici de la indústria química nacional i amb un possible increment de l'atur forçós. Hom recrimina al Govern d'haver sacrificat els grans avantatges que unànimement havien estat reconeguts a la "Dyestuffs Act".

En efecte, el report esmenta les condicions amplament millorades per als fabricants, i assenyala determinats tipus de manufactures en els quals ha estat assolit grans progressos. Demuestra, a més, com el nivell mitjà dels preus de les matèries colorants ha baixat de 4 sh 4 d per lb. en 1930, a 1 sh 6 d a la fi de 1928; aquesta última xifra és, aproximadament, una vegada i mitja el preu mitjà d'avant-guerra.

Després, han estat fetes noves reduccions. Considerant que les matèries colorants molt costoses, com els colorants de cuva i l'índigo, han estat introduïdes en la fabricació, és clar que aquesta caiguda de preu és molt notable, no solament en aquestes qualitats, sinó també, en les sèries ordinàries. Fins ara, els consumidors no demanaven l'admissió de les matèries colorants estrangeres, a causa de la qüestió dels preus, mentre els dels productes britànics no sobrepugessin d'una vegada i tres quarts els preus d'avant-guerra. Amb tot i aquest arranament, sembla que els consumidors de matèries colorants havien estat, sovint, perjudicats, si hom té en compte els preus continentals als quals haurien pogut efectuar llurs compres.

El report conté, així mateix, una enquesta sobre el personal emprat per les recerques i les manufactures en aquesta indústria i està demostrat que no hi ha hagut disminució sensible en cap dels dos grups; amb tot, malgrat un personal de manufactura sensiblement igual, es constata un llarg augment de producció, ço que posa en evidència un millor rendiment individual. El sistema en vigor, que consistia a acordar llicències, és estudiat en el report i la conclusió extreta és que aquesta organització—que implica una estreta cooperació entre el "Dyestuffs Advisory Licensing Committes" i els fabricants i consumidors—ha disminuït la càrrega de les indústries que empen matèries colorants d'una manera que cap altra organització hauria pogut fer-ho. Les noves característiques de la indústria són passades ràpidament en revista, i s'esmenten els grans projectes realitzats en la indústria britànica dels vernisos i pigments, així com en les de tintes per a la impressió i de certs productes orgànics altres que las matèries colorants, com, per exemple, la dels acceleradors orgànics. Els consumidors han presentat una objecció important a la "Dyestuffs Act" i és que no els deixa latitud suficient i possibilitats en ço que es refereix als nous desenvolupaments de la indústria estrangera. El sistema emprat—que consisteix a obtenir mostres per al Comitè encarregat d'acordar les llicències després de llur examen—ha conduït a plaços funestos per llur durada. Hom esmenta dos exemples típics: els del naftol α - β i dels colorants del tipus "Rapid Fast" i "Fast Colour Salt". Un punt interessant, al qual cal fer al·lusió, és el de la campanya per l'indantrèn portada a cap per la "I. G.". Aquesta Societat ha propulsat fortament la venda d'aquests colorants sòlids; per a això s'ha valgut de cloure amb els consumidors que empen una certa llista de colorants seleccionats, un acord que els permet de posar sobre

llurs productes una etiqueta indicant la qualitat "Indantrèn". Com era d'esperar, això ha creat una demanda del públic per als productes resistents "Indantrèn". L'"Act" sembla haver privat al consumidor britànic d'aprofitar-se de l'avantatge d'aquest acord i d'emprar tota la sèrie demanada, la qual cosa el col·locà en una situació comercial desavantatjosa.

En aquests moments, és interessant de conèixer, també, l'opinió sobre la "Dyestuffs Act", que han emès un gran nombre d'industrials i científics que tractaren d'aquesta important qüestió en la darrera reunió de la British Association; entre aquests, cal esmentar els professors A. G. GREEN i J. F. THORPE, M. James MORTON, Sir William POPE, Sir Joseph TURNER, i el professor H. E. ARMSTRONG.

El parer general d'aquests homes de ciència és que la "Dyestuffs Act" ha tingut resultats molt feliços en el sentit que ha afavorit una indústria essencial per al desenvolupament regular de la química orgànica a Anglaterra, no solament des del punt de vista industrial, sinó, també, en el domeny de la recerca. L'opinió unànime fou favorable a una extensió de l'"Act" en la seva forma actual per a un nou període. Ha estat reconegut, també, que la indústria estava en bona posició i infinitament més forta que en el moment en què l'"Act" havia entrat en vigor; però que estava necessitada, encara, de la seva protecció.

Han d'haver estat molt fortes les raons que han impulsat al Govern treballista a prescindir d'aquestes opinions, totes de primera categoria. La seva actitud és, encara, més remarcable, després de la defensa de l'"Act" feta pel Consell de l'Intitute of Chemistry. Les conseqüències d'aquest acte no seran petites. Lord MELCHET insinua a l'*Observer* que modificarà tota l'orientació de la indústria anglesa dels colorants i, principalment, la seva actitud respecte els consumidors.

Exposició del centenari d'Algèria

Amb motiu de les festes del Centenari d'Algèria ha estat oberta al públic, en la vila d'Oran, una magnífica Exposició de caràcter colonial.

Els edificis—de fusta o ciment armat—que constitueixen l'Exposició, cobreixen una extensió d'unes 20 hectàrees, superfície ben petita, per cert, si la comparem amb la de la nostra Exposició Internacional de Montjuïc. La direcció tècnica ha estat a càrrec del Sr. WOLF, arquitecte.

Quatre seccions han integrat el certamen d'Oran: comercial i industrial, agrícola, turisme i belles arts. A la primera es féu exhibició de productes de totes les Colònies franceses d'Ultramar, a l'ensems que dels productes metropolitans, dels quals fan ús les províncies de l'Àfrica francesa.

La secció agrícola presenta, al costat dels productes agrícoles d'Algèria, tota mena d'eines per al motocultiu. Es celebraren concursos amb premis.

La secció de Belles Arts ha obert un edifici per a Museu local, en el qual s'exposen obres de mèrit dels grans orientalistes, així com produccions de l'art indígena antic i modern.

L'elecció d'Oran per a la celebració de l'Exposició ha estat molt encertada, puix que aquesta vila és capital d'una extensa regió agrícola, colonitzada en gran part per l'esforç d'alicantins, valencians i catalans, emigrats d'Espanya. El pervindre d'Oran és extraordinari quan siguin acabades les vies de comunicació a l'interior d'Àfrica. Aleshores Oran serà el port del Sahara i dels territoris del Sud.

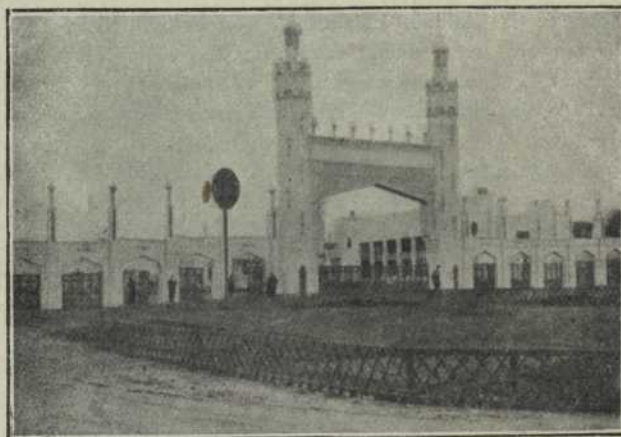

Fig. 1

Entrada de l'Exposició d'Oran

Foto Candel

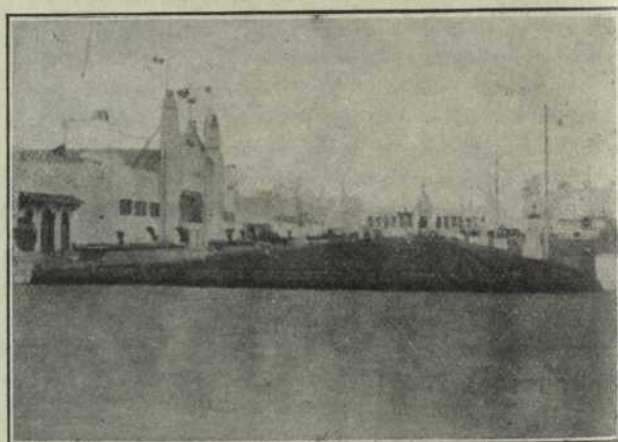

Fig. 2

Vista de conjunt de l'Exposició del Centenari d'Algèria a Oran

Foto Candel

El conreu del tabac a Espanya

D'un treball del Sr. TORRES DE LA SERNA, enginyer agrònom, relatiu al conreu del tabac i la seva preparació, extreiem les següents dades numèriques que posen de manifest l'increment que aquesta indústria ha realitzat a Espanya:

Anys	Kg. fermentats	Quantitats pagades per la Tabacalera	Diferència entre el cost de la producció i el preu de venda
1921	28.053	72.937,80	2,14
1922	79.843	179.646,75	0,75
1923	244.364	325.451,71	1,01
1924	534.558	822.022,19	0,91
1925	514.601	413.345,38	1,78
1926	917.408	772.353,05	1,28
1927	1.323.636	1.818.244,45	0,92
1928	2.586.932	3.764.953,75	0,69